

Практичне заняття № 10

Тема: Специфіка відмінювання українських кількісних числівників порівняно з російською мовою.

Правила сполучення числівників із іменниками.

Стилістичні функції синонімічних числівникових форм

План

1. Історія числівника „один”, „два”.
2. Особливості відмінювання числівників 3–10.
3. Будова та відмінювання числівників другого десятка (11–19).
4. Відмінювання назв десятків, історія.
5. Відмінювання назв сотень.
6. Відмінювання числівників „тисяча”, „мільйон”, „мільярд”.
7. Відмінювання складених числівників.
8. Творення та відмінювання збірних числівників.
9. Творення та відмінювання простих і складених порядкових числівників.
10. Неозначено-кількісні числівники, правила сполучування з іменниками.
Числові іменники та лічильні слова.
11. Сполучення кількісних числівників з іменниками у називному та непрямих відмінках.

Література

- Волкотруб Г.Й. Практична стилістика української мови. Використання морфологічних засобів мови: Навч. посібник. – К.: ТОВ „ЛДЛ”, 1998. – С. 149–161.
- Сучасна українська мова: Підручник / О.Д. Пономарів, В.В. Різун, Л.Ю. Шевченко та ін.; За ред. О.Д. Пономарева. – 2-ге вид., перероб. – К., Либідь, 2001. – С. 108–110; 111–113; 114–115.

- Український правопис / АН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Ін-т української мови. 4-те вид., випр. і доп. – К.: Наук. думка, 1993. – С. 84–86.

Запитання і завдання

1. Спочатку ознайомтесь із матеріалом теми у підручнику і приготуйтеся до усної відповіді за питаннями, поданими в плані (Див.: „Сучасна українська мова” – С. 149–161).

2. Спочатку у повільному, а згодом у середньому та швидкому темпі прочитайте подані нижче словосполучення, ставлячи числівники у формі родового, давального, орудного, місцевого відмінка.

42 кг, 158 кг, 53 ц, 655 ц, 68 см, 147 см, 1777 км, 888 км.

Зразок: 54 кг (*п'ятдесят чотири кілограми*); родовий – *до п'ятдесятьох чотирьох кілограмів*; давальний – *п'ятдесятьом чотирьом кілограмам*; орудний – *п'ятдесятьома (-тьма) чотирма кілограмами*; місцевий – *на п'ятдесятьох чотирьох кілограмах*.

3. Прочитайте у середньому (або швидкому темпі) подані речення. Звертайте увагу на правильну форму числівників та слів, які загальноприйнято записувати скорочено.

а) Прибутки зросли на 122 % (25 %; 35 %; 221 %).

б) Підприємство мало 23 % прибутку (45,7 %; 33,3 %; 151 %).

в) Жито посіяли на 1275 га (557 га; 891 га; 347 га).

г) Зібрали урожай із 1142 га (7771 га; 687 га; 9976 га).

г) Господарство користується 3467 га землі (1578 га; 2685 га; 7149 га).

д) Маємо у власності 44 га землі (25,5 га; 41 га; 38 га).

4. Ознайомтесь із матеріалом §§ 18–20 у посібнику „Практична стилістика української мови. Використання морфологічних засобів мови”, вивчіть його. Рівень засвоєння перевірте, виконуючи подані вправи.

4.1. Розкрийте дужки, мотивуйте вибір форми чи варіанта.

- Наше видавництво планує випустити (три, трьох)мовні словники.
- Перша поштова марка з'явилась на світ у (тисячу дев'ятсот сороковому, тисяча дев'ятсот сороковому) році.
- У прес-конференції взяли участь (два, двоє) президенти.
- Західна вершина Ельбрусу досягає (п'ять тисяч шістсот сорок два) метрів висоти над рівнем океану.
- Липи можуть досягати (тисяча)літнього віку, ялинки – (тисяча двісті)літнього.
- Перед (півтора)ста, студенти) виступив ректор.

4.2. Відредагуйте речення. Поясніть характер помилок.

- Четверо таксі стояло на зупинці.
- Двадцять двоє учнів отримали на випускному іспиті з математики четвірки.
- Двоє приятельок гаряче обговорювали останню серію телефільму.
- Тепер цю житлову площу розподілено між п'ятьма родинами, а ще дванадцятьоро кімнат були розташовані в іншому плані, то їх довелося геть перепланувати, поробити перетинки (В. Підмогильний).
- Концертний зал уміщує до 2,5 тисяч чоловіка.